

YMPÄRISTÖVALIOKUNNAN LAUSUNTO 14/2001 vp

Hallituksen esitys valtion talousarvioksi vuodelle 2002

Valtiovarainvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Ympäristövaliokunta on päättänyt eduskunnan työjärjestyksen 38 §:n 3 momentin nojalla antaa toimialaansa koskien lausunnon valtion talousarvioehdotuksesta vuodelle 2002.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- rakennusneuvos Erkki Laitinen, hallitusneuvos Ulla Kaarikivi-Laine, hallitusneuvos Liisa Linna-Angelvuori, ylimetsänhoitaja Pirkko Isoviita ja ylitarkastaja Rainer Lahti, ympäristöministeriö
- neuvotteleva virkamies Pekka Pelkonen, valtiovarainministeriö
- ympäristöjohtaja Veikko Marttila, maa- ja metsätalousministeriö

- merenkulkuneuvos Raimo Kurki, liikenne- ja viestintäministeriö
- neuvotteleva virkamies Erkki Eskola, kauppa- ja teollisuusministeriö
- erikoistutkija Heikki Pitkänen, Suomen ympäristökeskus SYKE
- ylijohtaja Teuvo Ijäs, Valtion asuntorahasto
- erityisasiantuntija Kirsi Mäkinen, Suomen Kuntaliitto
- toiminnanjohtaja Timo Heinonen, Asunto-kiinteistö- ja rakennuttajaliitto ASRA ry
- pääsihteeri Anne Viita, Vuokralaisten Keskusliitto
- toimitusjohtaja Ulla-Mari Karhu, Suomen opiskelija-asunnot Oy
- puheenjohtaja Bengt Tammelin, Suomen Tuulivoimayhdistys ry.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Ympäristövaliokunta tarkastelee lausunnossaan ympäristöministeriön pääluokkaan kuuluvaa lukua asumisen edistäminen (35.30), lukua yhdyskunnat, alueiden käyttö ja luonnonsuojelu (35.20) luonnonsuojelun osalta, lukua ympäristönsuojelu (35.10) Itämeren suojelun osalta sekä lukua ympäristöministeriön hallinnonalan muut menot (35.99) eräiden avustusten osalta.

Lisäksi valiokunta käsittelee kauppa- ja teollisuusministeriön pääluokan lukua energiapolitiikka (32.60) uusiutuvan energian käytön osalta.

Asumisen edistäminen (35.30)

Talousarvion lähtökohdat

Talousarvioehdotuksessa todetaan, että kesällä 1999 alkanut korkojen nousu ja asuntojen kor-

keaksi kohonnut hintataso käänsivät asuntokauden ja hinnat lievästi laskuun kesällä 2000. Samalla vapaarahoitteinen asuntotuotanto hidastui ja koko asuntotuotannon aloitukset jäivät vuonna 2000 edellisvuotta alhaisemmiksi. Myös rakennuslupien määrä kääntyi vahvaan laskuun. Aravavuokrajonot kasvoivat 10 000 kotitaloudella noin 118 000 kotitalouteen. Asunnottomien määrän lasku pysähtyi. Vapaarahoitteiset vuokrat nousivat pääkaupunkiseudulla 5,5 prosenttia ja muualla maassa 4,0 prosenttia.

Kaikkiaan asunto- ja rakennusmarkkinoiden tilanne on edellisen valtion talousarvion laadintavaihetta vakaampi. Vanhojen asuntojen hinnat ovat suhteellisen tasaiset ja korot ovat kääntyneet vuoden 2001 aikana uudelleen laskuun. Uusien asuntoluottojen määrä on edelleen kasvussa. Valtion rahoittama tuotanto on tänä vuonna ollut edellisvuotta vireämpää.

Asunnon tarvitsijoiden kannalta ongelmat ovat kuitenkin säilyneet ennallaan. Pääkaupunkiseudulla ja muissa kasvukeskuksissa ei ole riittävästi kohtuuhintaisia asuntoja. Asuntopula haittaa työvoiman saantia näille alueille. Aravavuokra-asuntojen niukkuus on edelleen suurin pääkaupunkiseudulla. Muuttotappioalueilla asuntoja jää tyhjilleen.

Vuoden 2002 valtion talousarvion keskeisenä tavoitteena on edellisen vuoden tapaan asuntojen tarjonnan lisääminen kysyntäalueilla ja hintavakauden säilyttäminen. Muuttotappioalueilla varaudutaan erityistoimin parantamaan asunto-markkinoiden tasapainoa ja asunto-oloja.

Tavoitteiden toteuttamiseksi talousarvioehdotuksessa lähdetään seuraavista peruslinjauksista:

— Arava- ja korkotukilainoituksella rakennettavista uusista asunnoista aiempaa suurempi osuus rakennetaan pääkaupunkiseudulle, sen kehyskuntiin ja muihin suurimpiin kasvukeskuksiin.

— Valtion ja kuntien yhteistoiminnalla edistetään tonttimaan saantia ja poistetaan asuntotuotannon käynnistymisen esteitä näillä alueilla.

— Huolehditaan siitä, että arava- ja korkotukituotannon kustannukset eivät nouse asumis-

kustannusten ja talouspolitiikan hintavakaustavoitteiden kannalta haitallisesti.

— Tehostetaan yhteistyötä yleishyödyllisten yhteisöjen ja muiden asuntoalan toimijoiden kanssa asuntomarkkinoiden tasapainon edistämiseksi.

— Seurataan vuokramarkkinoita ja edistetään vuokramarkkinoiden toimintaa.

— Väestöä menettävillä alueilla toimitaan ensisijaisesti olemassa olevan asuntokannan käytön tehostamiseksi. Jos näillä alueilla joudutaan purkamaan tyhjilleen jääneitä aravavuokrataloja, valtio varautuu ottamaan vastuulleen enintään puolet jäljellä olevasta lainapääomasta.

Näillä budjetin peruslinjauksilla hallitus jatkaa asuntopoliittisen strategian sekä valtion, pääkaupunkiseudun ja kehyskuntien yhteistointa-asiakirjan toteuttamista, jotka kokonaisuutena asettavat tavoitteet pidemmän aikavälin asuntopoliitikalle.

Pidemmän aikavälin asuntopoliittisina lähtökohtina talousarvioehdotuksessa mainitaan erikseen ekologisesti kestävä rakentaminen ja rakentamisen ohjaus, rakennusten käytön elinkaaritalous, tiiviin pientalorakentamisen ja pienimuotoisten kerrostaloalueiden kehittäminen, asunnottomien määrän vähentäminen sekä väestön ikääntymisestä aiheutuvien tarpeiden huomioiminen asumisessa ja palveluiden kehittämisessä.

Ekologisesti kestävässä rakentamisessa korostuu erityisesti kasvihuonekaasujen vähentäminen osana kansallista ilmastostrategiaa. Talousarvioehdotuksen perustelujen mukaan tarkoituksena on saattaa voimaan kireämmät lämmöneristys- ja ilmanvaihtomääräykset sekä edistää määräyksissä uusiutuvien energialähteiden käyttöä. Taloudellista ohjausta päästöjen vähentämiseksi parannetaan täsmentämällä korjausavustusten ehtoja ja tukemalla energiakatselmuksia.

Asunnottomuuden vähentämiseksi valvotaan sosiaalisten vuokra-asuntojen asukasvalintaa sekä suunnataan erityistoimia etenkin pääkaupunkiseudulle sekä erityistä tukea tarvitsevien ryhmien asuttamiseen. Talousarvioehdotuksen mukaan asunnottomien ja pakolaisten asuntojen omapääoma-avustuksia nostetaan lisäksi noin

5,5 miljoonalla eurolla eli kaikkiaan 8,4 miljoonaa euroon.

Ikääntyvän väestön osalta budjetissa kiinnitetään huomiota asuntojen uustuotannossa liikku-
misen esteettömyyteen ja turvallisuuteen. Kor-
jausavustuksia myönnettäessä huomioidaan eri-
tyisesti tämän väestönosan tarpeet.

Kokonaisuutena ympäristövaliokunta pitää
talousarvioehdotuksen lähtökohtia, tavoitteita ja
esityksiä asumisen osalta perusteltuina. Valio-
kunta korostaa edellisen vuoden tapaan, että
vuotuisten talousarvioehdotusten tulee pohjau-
tua pitkäjänteiseen asuntopolitiikkaan. Valio-
kunta panee tyydytyksellä merkille, että halli-
tuksen linja on tältä osin säilynyt.

Talousarvioehdotuksen yksityiskohtaisilla
ehdotuksilla ei kuitenkaan kaikin osin kyetä to-
teuttamaan niitä tavoitteita, joita asuntobudjetin
lähtökohdaksi on asetettu. Valiokunta käsittelee
näitä ja eräitä muita näkökohtia tarkemmin seu-
raavassa.

Arava- ja korkotukituotanto

Talousarvioehdotuksen tavoitteena on säilyttää
valtion tukema asuntotuotanto nykyisellä tasol-
la 12 500 asunnossa. Ympäristövaliokunta pitää
tuotannon tasoa asuntotarpeeseen nähden riittä-
mättömänä. Nykyisessä asunto- ja rakennus-
markkinatilanteessa tuotannon alkamistavoite
lienee kuitenkin realistinen.

Valiokunnan huomiota on tässä yhteydessä
kiinnitetty lainojen myöntämisvaltuuteen, joksi
esitetään aravalainojen osalta 500 miljoonaa eu-
roa ja korkotukilainojen osalta 450 miljoonaa
euroa. Ehdotettua valtuutta on epäilty niukaksi.
Lisäksi valiokunnalle on kerrottu, että tällä het-
kellä vuokratulojen omistajat näyttävät olevan
kiinnostuneempia uusista korkotukilainoista
kuin aravalainoista. Aravalainojen kysyntää hei-
kentävät mm. yhtenäislainajärjestelmän ongel-
mat.

Valiokunta pitää tärkeänä, että hallitus seuraa
talousarvioehdotuksen perustelujen mukaisesti
asunto- ja rakennusmarkkinoiden sekä arava- ja
korkotukilainoitustilanteen kehittymistä ja ryh-
tyy tarvittaessa toimenpiteisiin riittävien lainoi-
tusvaltuuksien osoittamiseksi siten, että talous-

arviossa esitettyjen asuntomäärien toteutumi-
nen voidaan turvata.

Valiokunta pitää erittäin tärkeänä myös sitä,
että hallitus selvittää yhtenäislainajärjestelmän
käyttöön liittyvät ongelmat. Saadun selvityksen
mukaan hallituksessa ollaan valmistelemassa
ehdotuksia siitä, miten aravalainojen ehtoja tuli-
si muuttaa, jotta vuokrat ovat kohtuullisessa
suhteessa asunnoissa asuvien tulotasoon näh-
den, pääomamenojen nousu on kohtuullinen
asunnoissa asuvien tulojen kehitykseen nähden,
korko on kohtuullinen ja tuleviin korjaustarpei-
siin voidaan varautua. Selvityksen on määrä val-
mistua kuluvan vuoden loppuun mennessä.

Ympäristövaliokunta esittää valtiovarainva-
liokunnalle,

*että se mietinnössään edellyttää aravalai-
nojen lainaehtojen uudistamista niin, että
ehdot eivät vaikeuta kiinteistöjen ylläpi-
toa ja hoitoa eivätkä muodosta estettä lai-
nojen käytölle uustuotannossa.*

Varainhankintavaltuudet

Talousarvioehdotuksen mukaan valtion asunto-
rahasto saa arvopaperistaa asunto- ja aravalaino-
ja, tai sille saadaan ottaa pitkäaikaista lainaa yh-
teensä enintään 430 miljoonaa euroa.

Ympäristövaliokunta panee tyydytyksellä
merkille, että asuntorahastolla säilyy edelleen
mahdollisuus hankkia varoja sekä lainanotolla
että arvopaperistamisella. Valiokunta pitää vält-
tämättömänä, että asuntorahastolla säilytetään
myös jatkossa monipuoliset varainhankintamah-
dollisuudet siitä huolimatta, että pitkäaikainen
lainanotto on tällä hetkellä arvopaperistamista
edullisempaa.

Arvopaperistamalla hankitut varat eivät lisää
valtion velkaa, millä seikalla on merkitystä ta-
loudellisesti huonoina aikoina. Jos arvopaperis-
tamisesta luovuttaisiin, siihen palaaminen esi-
merkiksi valtiontaloudellisista syistä johtaisi
kalliiseen menettelyyn uudelleen käynnistämi-
seen. Valiokunnan mielestä ei olekaan perusteita
katkaista hyvin toimimaan saatua varainhan-
kintakeinoa.

Korjausavustukset

Asuntojen korjausavustuksiin on talousarvioehdotuksessa osoitettu 25 miljoonaa euroa. Kuluvan vuoden talousarviossa vastaava summa on noin 40,4 miljoonaa euroa. Korjausavustuksia on tarkoitus myöntää edelleen erityisesti hankkeille, jotka edistävät ikääntyvän väestön asumista kotona. Avustuksilla tuetaan myös suunnitelmallisen korjaustoiminnan käytäntöjen omaksumista. Kuntoarvioavustuksilla on tarkoitus tukea myös energiakatselmuksia kansallisen ilmastostragian edistämiseksi. Pieni osa avustuksista kohdistuu lähiöissä asunto-osakeyhtiöiden energiatalouden parantamiseen.

Ympäristövaliokunta ei pidä korjausavustusten leikkaamista perusteltuna. Jotta nykyiset tukimuodot, mm. ikääntyvän väestönosan kotona asumista edistävät hissikorjaukset, voidaan säilyttää sekä käynnistää uusi energiakatselmustointi tehokkaasti, on korjausavustusten määrä nostettava vähintään kuluvan vuoden tasolle.

Ympäristövaliokunta muistuttaa myös eduskunnan kannanotosta kansallisen ilmastostrategian yhteydessä. Sen mukaan korjausavustuserärahoiden tulee korottaa huomattavasti nykyisestä, jotta strategian mukaiset energiakorjaukset (energian säästö, uusiutuvien energialähteiden, mm. lämpöpumppujen sekä aurinko-, tuuli- ja bioenergian, käyttöönotto) saadaan käyntiin. Kannanotto ei ole toteutumassa vuoden 2002 talousarviossa. Eduskunnan ilmastostrategialausunnossa katsotaan lisäksi, että energiatehokkuuden parantamiseen tähtäävät korjausavustukset olisi perusteltua erottaa muista korjausavustuksista.

Edellä esitetyn perusteella ympäristövaliokunta esittää valtiovarainvaliokunnalle,

että se nostaa vuoden 2002 valtion talousarviossa korjausavustusten määrärahan vähintään kuluvan vuoden tasolle noin 40,4 miljoonaan euroon (35.30.60) ja

että se mietinnössään edellyttää vuoden 2003 talousarvioehdotuksessa otettavaksi huomioon kansallisen ilmastostrategian mukaiset avustukset energiakorjauksiin.

Tässä yhteydessä ympäristövaliokunta kiinnittää vielä huomiota siihen, että energiakorjauksia ja uusiutuvan energian käyttöönottoon liittyviä tukia sisältyy ympäristöministeriön, kauppa- ja teollisuusministeriön sekä maa- ja metsätalousministeriön pääluokkiin. Tukien keskinäistä yhteensovittamista ja koordinoitua on valiokunnan käsityksen mukaan syytä parantaa.

Perusparannuslainoitus

Perusparannettavien asuntojen määrää ehdotetaan nostettavaksi 4 000 asunnosta 6 000 asuntoon.

Ympäristövaliokunta pitää hyvänä peruskorjauksen lisäämistä vuoden 2002 talousarviossa. Väestöään menettävillä alueilla peruskorjauksella voidaan edistää olemassa olevan asutuksen käyttöä ja ylläpitää siellä rakentamisen volyymia. Tärkeää myös on, että lähiöiden peruskorjaamista voidaan jatkaa lähiöuudistus 2000 -ohjelman mukaisesti. Opiskelija-asuntojen peruskorjaamiseen on niin ikään tarvetta. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan opiskelija-asuntojen perusparannustarpeen arvelaan olevan 5 314 asuntopaikkaa vuosiksi 2000—2009. Vuosittainen peruskorjaustarve on siten noin 530 asuntopaikkaa.

Valiokunta katsoo edelleen, että asunto-osakeyhtiöalojen peruskorjaamiseen tulee voida myöntää valtion tukemaa lainaa myös asukkaiden matalan tulotason perusteella erityisesti silloin, kun pienituloiset asukkaat ovat iäkkäitä.

Pääkaupunkiseudun ja sen kehyskuntien erityisavustus

Talousarvioehdotuksen perustelujen mukaan pääkaupunkiseudulla ja sen kehyskunnissa otetaan käyttöön määräaikainen hankekohtainen avustus uusien asuinalueiden kunnallistekniikan rakentamiseen. Avustuksen käyttöönotto liittyy valtion sekä pääkaupunkiseudun ja sen kehyskuntien välillä laaditun yhteistoimintaasiakirjan toteuttamiseen.

Saadun selvityksen mukaan avustuksen tarkoituksena on käynnistää sellaisten uusien asuinalueiden rakentaminen, joiden aloittaminen olisi muuten vaarassa viipyä tai jäädä koko-

naan toteutumatta. Avustus kohdistuisi keskeisesti ns. kynnysinvestointeihin, jotka ovat edellytyksenä rakentamisen käynnistämiseksi (esim. alueen kytkeminen meriviemäriin, junaliikenteen aiheuttaman tärinän poistaminen alueelta). Avustuksen ensisijaisena tarkoituksena ei siten ole tukea kuntien normaalia infrastruktuurirakentamista.

Avustuksen suuruus tulisi olemaan 100 miljoonaa markkaa vuosille 2002—2005. Se maksettaisiin valtion asuntorahastosta. Avustusta voitaisiin käyttää vain sellaisiin hankkeisiin, jotka täyttävät valtioneuvoston asetuksella erikseen säädettävät ehdot. Avustuksella voitaisiin kattaa hankkeen kustannuksista enintään 40 prosenttia.

Valiokunta pitää uutta avustusta perusteltuna. Väestön kasvu pääkaupunkiseudulla ja kehyskunnissa on nopeaa (noin 11 000—12 000 henkilöä/vuosi). Kun väestönkasvun ennustetaan jatkuvan edelleen, on uusien asuntoalueiden rakentamista välttämätöntä vauhdittaa erityistoimin.

Talousarvioehdotuksen perusteluissa on todettu, että kohtuuhintaisten asuntojen puute haittaa työvoiman saantia pääkaupunkiseudun lisäksi myös muissa kasvukeskuksissa ja vaikuttaa haitallisesti koko kansantalouden kehitykseen. Pääkaupunkiseudun erityisavustusta käsitellessään valiokunta onkin kiinnittänyt huomiota yhteistoiminta-asiakirjaan kirjattuun periaatteen, jonka mukaan yhteistoimintamenettelyä voidaan myöhemmin kehittää myös muilla kasvukeskusalueilla. Periaate on kirjattu myös hallitusohjelmaan.

Valiokunta katsoo, että yhteistoimintamenettely tulee ottaa käyttöön myös muualla kuin pääkaupunkiseudulla hallitusohjelmassa sekä valtion ja pääkaupunkiseudun yhteistoiminta-asiakirjassa sovitun mukaisesti, jos menettelyn käyttämistä esitetään valtiolle. Yhteistoimintamenettely antaa hyvät edellytykset sopia niistä kynnysinvestoinneista, jotka ovat alueen kehittämisen edellytyksiä ja joiden käynnistämiseen tarvitaan valtion tukea. Yhteistoimintamenettelyn peruslähtökohdan ei kaikkialla tarvitse liittyä asunto-olojen kehittämiseen kuten pääkaupunki-

seudulla ja sen kehyskunnissa, vaan tuettavat hankkeet voivat olla kullekin alueelle ominaisia erityiskysymyksiä.

Ympäristövaliokunta ehdottaa valtiovarainvaliokunnalle,

että se mietinnössään edellyttää yhteistoimintamenettelyn käyttöön ottamista alueilla, joiden kehittämisen edellytyksenä on tiettyjen kynnysinvestointien käynnistäminen valtion tuella ja jotka esittävät valtiolle yhteistoimintamenettelyä ja

että valtion talousarviossa varaudutaan tulevaisuudessa yhteistoimintamenettelyn laajentamisesta aiheutuviin kustannuksiin.

Asunto-osakeyhtiölainat

Talousarvioesityksen perustelujen mukaan asunto-osakeyhtiötalolainoja voidaan hyväksyä korkotukilainoksi vain valtion, pääkaupunkiseudun ja sen kehyskuntien yhteistoiminta-asiakirjan alikirjoittaneissa kunnissa omistusasunnoiksi tarkoitettujen talojen uustuotantoa varten asuntojen kokonaistarjonnan lisäämiseksi. Edellytyksenä lisäksi on, että lainoituksella edistetään sellaisten asuinalueiden syntymistä, joille segregaaation ehkäisemiseksi rakennetaan monipuolisesti sekä sosiaalisin perustein lainoitettua että muuta asuntotuotantoa.

Ympäristövaliokunta katsoo, että asunto-osakeyhtiötalolainojen korkotukilainoja tulee voida myöntää myös muihin kasvukeskuksiin kuin Helsingin seudulle.

Ympäristön suojele (35.10)

Itämeren suojele

Ympäristön suojelua koskevassa luvussa on useita momentteja, joilta voidaan rahoittaa myös Itämeren suojelua edistäviä hankkeita. Momenttien perustelujen mukaan hankkeiden rahoituksessa kiinnitetään vuonna 2002 erityistä huomiota Itämeren suojeluun. Valiokunta pitää momenttien painotusta erittäin perusteltuna.

Talousarvioehdotuksen perusteluissa viitataan myös Itämeriohjelman täytäntöönpanoon. Itämeriohjelmaa koskeva mietintö valmistui kuitenkin vasta kuluvan vuoden kesäkuussa. Ohjelma pyritään käsittelemään valtioneuvostossa vuoden 2001 loppuun mennessä. Ohjelman ehdotukset eivät näin ollen ole juurikaan mukana vuoden 2002 talousarvioehdotuksessa.

Itämeriohjelman merkittävimmät toimenpideehdotukset koskevat ravinnekuormituksen vähentämistä (Pietarin lounaisen jäteveden puhdistamon rakentaminen, maatalouden ympäristötukijärjestelmän kohdistaminen ravinteiden poiston kannalta tehokkaisiin toimenpiteisiin, yhdyskuntien ja teollisuuden typpikuormituksen vähentäminen) sekä Itämeren alueen kemikaali- ja öljykuljetusten turvallisuutta ja kemikaali- ja öljyvahinkojen torjuntaa.

Ehdotetut toimenpiteet edellyttävät lisärahoitusta monella alueella. Saadun selvityksen mukaan budjetin menokehityksen ylityksinä tarvitaan lähivuosina 180 miljoonan markan vuosittainen lisäys maatalouden ympäristötukeen, 20 miljoonan markan vuosittainen lisäys Pietarin jätevesien käsittelyyn sekä 10 miljoonan markan lisäys Suomenlahden öljy- ja kemikaalivahinkojen torjuntaan.

Ympäristövaliokunta toteaa, että lisärahoitustarpeet kohdistuvat ensisijaisesti muiden ministeriöiden kuin ympäristöministeriön pääluokkiin.

Valiokunta on tyytyväinen siihen, että Pietarin lounaisen jätevesipuhdistamon loppuunsaattamiseen on osoitettu määräraha jo vuoden 2002 talousarvioehdotuksessa ulkoasiainministeriön pääluokassa lähialueyhteistyön momentilla (24.50.66). Momentin perusteluihin on kirjattu, että vastaava lisärahoitus tulee myös kahden seuraavan vuoden talousarvioon. Ympäristövaliokunta korostaa, että rahoituksen tulee seuraavinkin vuosina olla lisärahoitusta, jolla ei supisteta lähialueyhteistyön muiden hankkeiden rahoitusta.

Öljyntorjunnan parantamiseksi ympäristövaliokunta kannattaa väyläalus Seilin peruskorjausta ja varustamista öljynkeräysjärjestelmällä.

Tämä olisi nopein ja taloudellisesti edullisin tapa saada öljyntorjunta-alus itäiselle Suomenlahdelle. Primorskin (Koiviston) öljy- ja kemikaalisatama otetaan käyttöön jo loppuvuodesta 2001, joten öljyntorjunta-aluksen hankinnalla on kiire. Valiokunnan mielestä asiaan tulee varata määrärahaa jo vuoden 2002 talousarviossa.

Liikenne- ja viestintäministeriön pääluokassa luvun 31.10 perusteluissa todetaan, että Suomenlahden ja siihen liittyvän kansainvälisen vesialueen liikenteen ohjaus- ja seurantajärjestelmä (VTMIS) valmistuu Suomen osalta vuoden 2003 aikana. Järjestelmä otetaan käyttöön yhteistyössä Venäjän ja Viron kanssa vuonna 2004. Ympäristövaliokunta pitää tärkeänä VTMIS-järjestelmän käyttöönottoa ja sen rahoitukseen varautumista.

Erityisen tärkeänä valiokunta pitää sitä, että maatalouden ympäristötuen 180 miljoonan markan vuosittaiseen lisäkustannukseen varaudutaan lähivuosina valtion talousarvioissa.

Valtion talousarviossa on varauduttava myös muiden Itämeriohjelman toimenpiteiden rahoitukseen. Näistä valiokunta mainitsee erikseen Itämeren tutkimuksen lisärahoitustarpeen (mm. ympäristöministeriön pääluokka, luku 35.60). Etenkin vaarallisten aineiden seurannassa ja tutkimuksessa on tällä hetkellä vakavia puutteita. Alusliikenneonnettomuuksien kannalta on tärkeää inventoida erityisen herkat alueet Itämeren alueella. Saadun selvityksen mukaan myös Itämeren kuormitukseen vaikuttavat yhteiskunnalliset tekijät tunnetaan huonosti (esim. maatalouden rakennemuutoksen vaikutus vesien kuormitukseen).

Edellä olevan perusteella ympäristövaliokunta esittää valtiovarainvaliokunnalle,

että se esittää vuoden 2002 talousarviossa määrärahaa öljyntorjuntavalmiuden lisäämiseen ja

että se mietinnössään edellyttää talousarviossa lähivuosina varauduttavaksi koko Itämeriohjelman rahoittamiseen siltä osin kuin rahoitusta ei ole vuoden 2002 budjetissa.

Yhdyskunnat, alueiden käyttö ja luonnonsuojelu (35.20)*Luonnonsuojelualueet*

Luonnonsuojelualueiden hankintaan (35.20.87) ja luonnonsuojeluun liittyviin korvauksiin (35.20.63) on talousarvioehdotuksessa esitetty määrärahaa vuonna 1996 päätetyn kokonaisrahoitusohjelman mukaisesti. Ehdotetut määrärahat vastaavat kuluvan vuoden tasoa.

Tässä yhteydessä valiokunta on kiinnittänyt huomiota talousarvioehdotuksen perusteluun, jonka mukaan Etelä-Suomen metsiensuojelutoimikunnan ehdotusten pohjalta kehitetään metsien suojelua Etelä-Suomen, Oulun läänin länsiosan ja Lounais-Lapin alueella.

Ympäristövaliokunta korostaa erityisesti Etelä-Suomen metsien suojelun tarvetta. Suomen luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseksi suojelualueiden pinta-alaa on tarpeen lisätä nimenomaan Etelä-Suomessa. Valiokunta kiirehtiikin kansallisen metsäohjelman ja Etelä-Suomen metsiensuojelutoimikunnan ehdotusten toteuttamista.

Ympäristöministeriön hallinnonalan muut menot (35.99)*Eräät avustukset*

Momentin määräraha ehdotetaan pudotettavaksi vuoden 2000 tasolle. Vähennystä kuluvaan vuoteen verrattuna olisi siten lähes 170 000 euroa (1 miljoona markkaa).

Ympäristövaliokunta katsoo, että momentin määräraha tulee nostaa kuluvan vuoden tasolle. Kysymys on luonnonsuojelu- ja ympäristöjärjestöille, asunto- ja rakennusalan järjestöille sekä ympäristökasvatusta ja -valistusta edistäville valtakunnallisesti merkittävillä hankkeilla myönnettävistä avustuksista. Myös Pidä Saari- to siistinä ry. ja Pidä Lappi siistinä ry. ovat saaneet tältä momentilta avustusta toimintaansa. Valiokunta on kiinnittänyt aiemmissa lausunnoissaan huomiota siihen, että kyseiset järjestöt

ja yhdistykset ovat tehneet merkittävää työtä ympäristön ja luonnonsuojelun sekä asumisen ja rakentamisen alalla. Järjestöt ovat toimineet myös kansalaismielipiteiden välittäjinä viranomaisille, missä niillä on ollut tärkeä demokratian toimivuutta lisäävä rooli. Toiminnan tukemista on tarpeen jatkaa nykyisessä laajuudessaan.

Energiapolitiikka (32.60)*Energian säästön ja uusituvan energiankäytön edistäminen ja energiatiedotus*

Momentin (32.60.27) määrärahaa ehdotetaan lisääväksi hiukan alle 1 miljoonalla eurolla (5 miljoonaa markkaa) kansallisen ilmastostrategian toteuttamista varten. Lisämäärärahalla hoidetaan mm. ilmaston muutosta ja sen edellyttämiä torjuntatoimenpiteitä koskeva tiedotuskampanja, jota eduskunnan ilmastostrategiasta antamassa lausunnossa edellytettiin. Toisena uutena määrärahan käyttöalueena on alueellisten ja paikallisten energiatoimistojen toimintaedellytysten ja tehokkuuden parantaminen.

Ympäristövaliokunta toteaa tyydytyksellä momentin määrärahan lisäämisen.

Energiatuki

Momentissa (32.60.40) ehdotetaan energiatuen myöntämisvaltuutta lisääväksi yli 9 miljoonalla eurolla (150 miljoonaa markkaa) kansallisen ilmastostrategian toteuttamista varten. Valiokunta panee tyydytyksellä merkille määrärahan korotuksen, vaikka se ei olekaan aivan ilmastostrategiassa arvioidun suuruinen.

Kansallisessa ilmastostrategiassa pidetään tarpeellisena myös teknologian suurhankkeiden demonstraatiotukea. Tukea ei ole vuoden 2002 talousarvioehdotuksessa. Valiokunta katsoo, että demonstraatiotuki tulee sisällyttää seuraavan vuoden talousarvioon. Tukea tarvitaan esimerkiksi tuulivoiman offshore-hankkeen kokeilemiseen, mitä valiokunta pitää hyvin tärkeänä.

Lausunto

Lausuntonaan ympäristövaliokunta kunnioittavasti esittää valtiovarainvaliokunnalle,

että se mietintöä laatiessaan ottaa huomioon, mitä tässä lausunnossa on esitetty.

Helsingissä 12 päivänä lokakuuta 2001

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Pentti Tiusanen /vas	Kari Kärkkäinen /kd
vpj.	Tytti Isohookana-Asunmaa /kesk	Jari Leppä /kesk
jäs.	Christina Gestrin /r	Hanna Markkula-Kivisilta /kok
	Rakel Hiltunen /sd	Rauha-Maria Mertjärvi /vihr
	Susanna Huovinen /sd	Säde Tahvanainen /sd
	Marjukka Karttunen /kok	Pia Viitanen /sd
	Tarja Kautto /sd	Pekka Vilkuna /kesk
	Riitta Korhonen /kok	vjäs. Antti Rantakangas /kesk (osittain).
	Esko Kurvinen /kok	

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Salme Kandolin.